

Vägledning för handläggning av bistånd enligt Socialtjänstlag, Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), Lag om färdtjänst samt Lag om bostadsanpassningsbidrag

-

Begrepp och förklaringar

Diarienummer: 2022-337
Informerad i direktionen: 9 november 2022

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Mål för KSON	4
1.2	Verksamhetens organisation och ansvarsfördelning	5
1.2.1	Kvalitetsledningssystem	5
1.2.2	Myndighetsutövning	5
1.3	Verkställighet	5
1.4	Målgrupper och definitioner	6
1.4.1	LSS	6
1.4.2	Socialpsykiatri	6
1.4.3	Äldre personer	6
1.4.4	Personer med funktionsnedsättning	6
2	Lagar, förordningar och styrdokument	7
2.1	Äktenskapsbalken	7
2.2	Förvaltningslagen (2017:900)	7
2.3	Språklag (2009:600)	7
2.4	Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)	7
2.5	Dataskyddsförordningen GDPR	8
2.6	Barnkonventionen och barnperspektivet	8
2.6.1	Barnkonventionen	8
2.6.2	Barnperspektivet	9
2.7	Socialtjänstlag (2001:453)	9
2.7.1	Bärande principer	9
2.7.2	Skälig levnadsnivå	10
2.7.3	Våld i nära relationer	11
2.8	Lag (1997:735) om riksfärdtjänst	12
2.9	Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	12
2.9.1	Goda levnadsvillkor	13
2.10	Lag (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag	13
2.11	Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård	13
2.12	Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)	13
2.13	Lag (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård	14
2.13.1	Öppen psykiatrisk tvångsvård	14
2.14	Lag (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård	14
2.14.1	Öppen rättspsykiatrisk vård	14
2.15	Föräldrabalk (1949:381)	14
2.16	Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk	14
3	Samverkan	16
3.1	Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård	16
3.2	SIP (samordnad individuell plan)	16

4	Anhörigstöd.....	18
5	Finskt förvaltningsområde	19
6	God man, förvaltare, ombud och fullmaktshavare.....	20
6.1	God man	20
6.2	Förvaltare.....	20
6.2.1	Socialt yttrande	21
6.3	Framtidsfullmakt.....	21
6.4	Företrädare / ombud	21
6.5	Anhörigbehörighet.....	21
7	Tolk.....	23
8	Avgifter.....	24
8.1	Avgiftens olika delar.....	24
9	Ansvarsfördelning mellan kommuner	25
9.1	Tillfällig vistelse i annan kommun	25
9.2	Ansökan från sökande som är bosatt i annan kommun	26
9.2.1	Länsöverenskommelse	26
9.3	Begäran om överflyttning av ärende till annan kommun	26
9.4	Förhandsbesked enligt LSS.....	26
9.5	Verkställighet i annan kommun enligt LSS 16 c	27
9.6	Utlandssvenskar	27
10	Inrapportering till Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO)	28
11	Rätten att framföra synpunkter och klagomål	29

Begrepp och förklaringar

Syftet med detta dokument är att förklara de lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning och föreskrifter från Socialstyrelsen som Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje har att förhålla sig till.

Följande lagar styr myndighetsutövningen:

- Socialtjänstlag (2001:453) (SoL)
- Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Lag (1997:735) om riksfordrtjänst
- Lag (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

1 Inledning

Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje (benämns vidare som KSON) ansvarar för flera verksamhetsområden, vilka framgår av [förbundsordningen](#). I vägledningen beskrivs de verksamhetsområden som omfattar insatser enligt Socialtjänstlagen (benämns vidare som SoL) för äldre och personer med funktionsnedsättning, både fysiska och psykiska funktionsnedsättningar, Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (benämns vidare som LSS), Lagen om riksfordrtjänst samt Lagen om bostadsanpassningsbidrag (benämns vidare som BAB).

Norrtäljemodellen är ett samarbete mellan aktörer i Norrtälje som möjliggörs genom KSON. Norrtäljemodellen ger KSON helt andra möjligheter än övriga kommuner i länet och landet att finna och genomföra sammanhållna vård- och omsorgslösningar. Genom nära samarbete mellan KSON, Region Stockholm, Norrtälje kommun och privata aktörer liksom det av KSON helägda Tiohundra AB, kan unika lösningar som både är kvalitetshöjande och kostnadseffektiva utvecklas.

1.1 Mål för KSON

Förbundsordningen är antagen av direktionen för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje. I förbundsordningen återfinns fyra mål:

1. God kvalitet i den sammanhållna vården och omsorgen
2. Tillgänglighet för individen
3. Hälsofrämjande och förebyggande insatser
4. Innovativa samarbeten som ger samordnings- och effektivitetsvinster

Dessa mål ska genomsyra handläggningsprocessen.

Handläggning

- KSON ska verka för att individer med hjälpbehov ska få möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden i ordinärt boende med stöd av insatser och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra. Insatserna ska planeras i nära samverkan med den enskilde och om så önskas med närstående/legal företrädare och/eller övrigt nätverk.
- Den enskildes individuella omständigheter, behov och livssituation är styrande vilket innebär att den enskilde kan beviljas mer eller mindre bistånd eller i annan form än vad vägledningen anger. Alla beslut ska

- prövas mot gällande lagar, förordningar, rättspraxis, förarbeten till lagstiftning eller bindande föreskrifter från Socialstyrelsen.
- För att få en helhet i sitt arbete måste den som handlägger ett ärende göra en sammanvägning av lagstiftning, etik, vetenskap och beprövad erfarenhet.

1.2 Verksamhetens organisation och ansvarsfördelning

1.2.1 Kvalitetsledningssystem

Verksamheten ska följa Socialstyrelsens föreskrifter om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (2009:11). KSON har upprättat ett digitalt ledningssystem, Kompassen. Ledningssystemet ska säkerställa att de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten följs. I denna beskrivs hur verksamheten ska arbeta för att planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten. Syftet med att arbeta i ett kvalitetsledningssystem är att säkerställa KSON:s arbete för medborgarna genom ett enhetligt arbetssätt, tydligt ansvar och bra rutiner.

1.2.2 Myndighetsutövning

KSON skiljer på myndighetsutövning och verkställighet av beslut. KSON ansvarar för myndighetsutövning i form av att ta emot anmälan, ansökan, utreda, fatta beslut om insatser, beställa och följa upp beslut. Beslut fattas enligt gällande delegationsordning.

1.3 Verkställighet

KSON är beställare av insatser och överlåter verkställighet av insatser till av KSON godkända utförare. Utförare kan godkännas antingen inom ramen för Lagen om valfrihetssystem (2008:962), Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller genom direktupphandling. En del av besluten verkställs också i egen regi genom Tiohundra.

1.3.1.1 LOV

KSON tillämpar Lag (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) inom två områden; Kundval (som omfattar hemtjänst, hemrehabilitering och hemsjukvård) Särskilt boende för äldre

Kundvalet för hemtjänst innebär att den som fått ett biståndsbeslut kan välja bland de utförare som KSON har godkänt. Varje utförare ska också tillhandahålla hemsjukvård och hemrehabilitering för de som har behov av det.

I samband med utredning informeras den enskilde om kundvalet och valbara utförare av handläggaren. Om den enskilde inte kan eller vill välja utförare, trots stöd från företrädare, tilldelas den enskilde en utförare utifrån turordningslistan för ickevalsalternativ. Byte av utförare kan ske när som helst och sker genom kontakt med biståndshandläggare, bytet av utförare sker inom fem dagar.

LOV inom särskilt boende för äldre innebär att den som beviljats särskilt boende kan framföra önskemål om ett specifikt boende inom LOV. Önskemål tillgodoses så långt det är möjligt. Se vidare tillämpningsanvisningar gällande köhantering och anvisning till korttidsboende och särskilda boendeformer för äldre i Kompassen (Diarienummer: 2019-000251-739).

1.3.1.2 Utförare enligt Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU)

KSON har ramavtal med utförare utifrån LOU. Godkända utförare verkställer beviljade beslut och ansvarar för att genomföra de insatser som biståndshandläggaren har beställt.

1.3.1.3 Egen regi

Tiohundra har viss verksamhet som utförs i egen regi.

1.3.1.4 Direktupphandling

Om behovet inte kan tillgodoses genom utförare inom LOU, ramavtalade utförare eller inom egen regi (Tiohundra), kan direktupphandling upprättas med externa utförare.

1.4 Målgrupper och definitioner

1.4.1 LSS

LSS omfattar personer med funktionsnedsättning som bedöms tillhöra någon av personkretsarna enligt 1 § LSS.

- Personkrets 1: Personer med utvecklingsstörning, autism och autismsliknande tillstånd.
- Personkrets 2: Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.
- Personkrets 3: Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på ett normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd

1.4.2 Socialpsykiatri

KSON:s målgrupp inom socialpsykiatri är personer 18 år eller äldre, som har en varaktig psykisk funktionsnedsättning och därmed har väsentliga svårigheter att utföra aktiviteter på viktiga livsområden. Dessa svårigheter kan bestå av funktionshinder, det vill säga begränsningar, som uppstår i relation mellan en person med en funktionsnedsättning och brister i omgivningen, eller vara direkt effekt av funktionsnedsättningen.

1.4.3 Äldre personer

KSON definierar äldre som att man har fyllt 65 år.

1.4.4 Personer med funktionsnedsättning

KSON definierar personer med funktionsnedsättning som människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring och förmåga att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

2 Lagar, förordningar och styrdokument

Myndighetsutövningen vid KSON styrs av gällande lagstiftning, förordningar och andra styrdokument inom verksamhetsområdet. Utöver gällande lagar så styr avtal, rutiner, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd och Boverkets föreskrifter handläggning och dokumentation av ärenden. Hänsyn tas även till domar, FN:s konventioner, nationella riktlinjer, samverkansöverenskommelser samt länsövergripande överenskommelser. Till hjälp finns också denna vägledning.

Alla handläggare är skyldiga att ha god kännedom och vara uppdaterade om gällande regelverk för sin målgrupp.

2.1 Äktenskapsbalken

Av äktenskapsbalken (6 kap. 1 § ÄB) framgår att makar, var och en efter sin förmåga, ska bidra till det gemensamma hushållet och till att personliga behov tillgodoses. Det innebär att vuxna personer som lever i hushållsgemenskap normalt ger varandra viss praktisk hjälp.

En ansökan om bistånd med sådana serviceinsatser kan därmed avslås med hänvisning till att en maka/make kan utföra insatsen i de fall där den anhörige inte själv har behov av sådana insatser.

Att ha gemensamt hushåll innebär inte ett ansvar för den enskildes personliga omvårdnad. Vid bedömning av omvårdnadsbehov ska bedömningen göras som om den enskilde vore ensamstående.

Samma principer kan tillämpas för personer som har funktionsnedsättningar och som sammanbor, har ingått partnerskap, delar hushåll med annan eller har hemmavarande barn över 18 år. För att denna princip ska följas ska make/maka/sambo/det vuxna barnet vara hemmavarande, dvs. inte huvudsakligen befinna sig annan plats.

2.2 Förvaltningslagen (2017:900)

Förvaltningslagen (FL) reglerar hur ärenden som rör enskilda ska handläggas av myndigheten. I förvaltningslagen framkommer det att handläggningen av ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Myndigheten ska vid handläggningen beakta möjligheten att själv hämta in upplysningar och yttranden från andra myndigheter vid behov. Ett språk som är lätt att förstå ska eftersträvas.

2.3 Språklag (2009:600)

Syftet med lagen är att ange svenskans och andra språks ställning och användning i det svenska samhället. Lagen syftar också till att värna svenskan och den språkliga mångfalden i Sverige samt den enskildes tillgång till språk. Språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt.

2.4 Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)

Inom KSONs verksamhet hanteras en stor mängd uppgifter som berör enskildas personliga förhållanden. Dessa uppgifter skyddas av regler om sekretess som återfinns i offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Med sekretess menas ett förbud att röja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av en

allmän handling eller på något annat sätt. Ett centralt begrepp när det gäller offentlighet och sekretess är begreppet allmän handling. En handling är en framställning i skrift eller bild, men också en upptagning som man kan läsa, avlyssna eller uppfatta med tekniska hjälpmedel. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten.

Offentlighetsprincipen är inskriven i våra grundlagar och innebär att allmänheten har rätt att ta del av myndigheters allmänna handlingar. I principen innefattas också yttrandefriheten. Inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården med flera områden är dock offentlighetsprincipen starkt begränsad av sekretess.

OSL innefattar både bestämmelser om förbud mot att lämna ut allmänna handlingar och om tystnadsplikt i det allmännas tjänst. Att det råder sekretess för en viss uppgift innebär därför att den inte får lämnas ut muntligt eller skriftligt. En handling med sekretessuppgift kan dock lämnas ut om sekretessuppgiften är borttagen och man hänvisat till gällande lagparagraf. Sekretess gäller för alla anställda vid en myndighet, men också för uppdragstagare, förtroendevalda och andra likställda.

Sekretessen gäller såväl gentemot enskild som mellan myndigheter. Inom en verksamhetsgren (till exempel inom socialtjänsten) kan tjänstemän samråda med kollegor då det behövs för att fullgöra de uppgifter som åligger tjänsten. Detta försvåras dock till följd av att socialtjänsten i Norrtälje kommun består av två olika nämnder/myndigheter, KSON och socialkontoret. Mellan dessa myndigheter råder sekretess.

Inom den psykiatriska tvångsvården kan uppgifter om enskild som vårdas enligt lag (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) eller lag (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV) lämnas mellan myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, om det behövs för att den enskilde ska få nödvändig vård, behandling eller annat stöd.

Möjligheter till brytande av sekretess behandlas i paragraferna 25 kap. 12 § och 26 kap. 9 § i OSL.

2.5 Dataskyddsförordningen GDPR

EU:s dataskyddsförordning GDPR (General Data Protection Regulation) har som syfte att skapa enhetliga dataskyddsregler i hela Europa, och skydda enskilda personer mot kränkning av den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter. Förordningen innehåller bl.a. bestämmelser om när personuppgifter får samlas in, hur de får behandlas samt hur de registrerade ska informeras.

Dataskyddsförordningen GDPR gäller från den 2018-05-25 inom hela EU och ersätter personuppgiftslagen (PUL). Förordningen innebär att skyddet för den enskildes personliga integritet och personuppgifter stärks.

2.6 Barnkonventionen och barnperspektivet

2.6.1 Barnkonventionen

Från och med januari 2020 ges barnkonventionen ställning som lag vilket innebär att inför ett beslut eller åtgärd ska ansvarig beslutfattare överväga om beslutet eller åtgärden direkt rör ett enskilt barn eller barn som grupp (indirekt eller direkt) och

i så fall på vilket sätt. Om åtgärden eller beslutet bedöms få konsekvenser för barnet eller barnen ska hänsyn tas till de mänskliga rättigheter som barn har enligt bland annat barnkonventionen.

Att säkerställa barnets rättigheter i åtgärder eller vid beslut som rör barn innebär att ha ett barnrättsperspektiv. Barnkonventionen ska beaktas som en integrerad helhet, inte bara artikel för artikel och det är viktigt att komma ihåg att flera artiklar i barnkonventionen kan aktualiseras samtidigt.

2.6.2 Barnperspektivet

I SoL regleras lagar som svarar mot barnkonventionen.

För att uppmärksamma barns behov och för att få till stånd ett familjeorienterat arbetssätt behöver socialtjänsten:

Uppmärksamma om det finns berörda underåriga barn.

Ge insatser så att barn inte behöver vara omsorgsgivare för sina närstående.

Vid behov ge föräldrar stöd i sitt föräldraskap.

Tillgodose barns behov utifrån ett anhörigperspektiv.

När en åtgärd eller insats rör ett barn ska, enligt 1 kap. 2 § SoL barnets bästa beaktas. Bestämmelserna är avsedda att stärka barns ställning och innebär att när en åtgärd eller insats rör ett barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter.

Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Det ska så långt som det är möjligt framgå i dokumentation och utredning hur barnets inställning ser ut. Beroende på ålder och mognad ska handläggaren göra en bedömning om vilken information som inte ska ges, eller till viss del ska ges. Vid insatser enligt LSS till barn med funktionsnedsättning ska barnets bästa särskilt beaktas. Det kan ibland tänkas uppstå vissa situationer där en ansökan om insats enligt LSS från en vuxen som berör ett barn inte överensstämmer med barnets bästa. Normalt utgör detta inte grund för att kunna avslå den begärda insatsen med hänsyn till barnets bästa. Däremot bör det finnas möjlighet att se till barnets bästa på andra sätt, t.ex. i utformningen av utförandet av insatsen eller med annat stöd.

2.7 Socialtjänstlag (2001:453)

2.7.1 Bärande principer

Portalparagrafen i SoL (2001:453) 1 kap. 1 § innehåller bärande principer som ska styra myndighetsutövning och utförande:

Demokrati och solidaritet

Social trygghet och jämlikhet

Aktivt deltagande i samhällslivet

Människans ansvar för sin och andras sociala situation

Utveckling av enskildas och grupper egna resurser

Självbestämmande och integritet

I SoL ingår en nationell värdegrund för äldreomsorgen (5 kap. 4 §). Den säger att arbetet inom äldreomsorgen ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Av 5 kap. 5 § framgår också att äldre personer så långt det är möjligt ska kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.

Beslut om bistånd som fattas enligt SoL, fattas i de allra flesta fall enligt 4 kap. 1 §. Beslut enligt 4 kap. 2 § SoL får fattas om det finns särskilda skäl för det.

4 kap. 1 § innebär att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt, har rätt till bistånd enligt SoL. Biståndet skall utformas på ett sådant sätt att den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå och stärker den enskildes möjlighet att leva ett självständigt liv.

Uttrycket att "den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt" i 4 kap. 1 § SoL avser att markera den enskildes individens förstahandsansvar. Med detta menas att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som finns att tillgå innan rätten till bistånd inträder (Prop. 1996/97:124 s.168.). Om behovet kan tillgodoses av den hjälpsökande själv eller på annat sätt finns således ingen rätt till bistånd.

SoL är det yttersta skyddsnätet och träder inte in istället för rättigheter enligt annan lagstiftning. Enligt gällande rättsläge har inte den enskilde en ovillkorlig rätt att välja av vilken utförare det beviljade biståndet skall verkställas, med undantag för kundvalsutförare.

Beslut om bistånd enligt SoL 4 kap. 1 § kan enligt SoL 16 kap. 3 § överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Vid alla ansökningar ska det utredas om behovet kan eller ska tillgodoses på annat sätt.

2.7.2 Skälig levnadsnivå

Det bistånd som beviljas enligt SoL ska ge den enskilde personen en skälig levnadsnivå. Skälig levnadsnivå ger uttryck för vissa minimikrav vad gäller kvaliteten på den beviljade insatsen. Vad som generellt är skälig levnadsnivå benämns i vissa insatser (se insatserna nedan i dokumentet), men en helhetsbedömning måste alltid göras utifrån de särskilda omständigheterna i varje enskilt fall, det vill säga den enskildes individuella behov.

Tillämpningen av skälig levnadsnivå kan variera för olika personer beroende på vilka behov den enskilde har, likartade behov ska bedömas likvärdigt. Vad som kan anses innefattas i begreppet skälig levnadsnivå definieras även fortlöpande i prejudicerande domar. Vid bedömningen av vad som i det enskilda fallet ska ses som skäligt kan handläggaren vid tveksamhet söka stöd i rättspraxis, denna vägledning samt vid gemensamma ärendedragningar.

Begreppet "skälig levnadsnivå" ger enligt förarbetena uttryck för vissa minimikrav på insatsen vad gäller kvaliteten. Vid bedömningen av vilken insats som kan komma i fråga måste det göras en sammanvägning av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål (Prop. 1996/97:124 s.91). Det kan således inte finnas en obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad; när likvärdiga insatser finns att tillgå ges kommunen möjlighet att välja det billigaste alternativet. Det ankommer dock på kommunen att i förekommande fall erbjuda sådana alternativ genom vilka den enskilde också kan tillförsäkras en skälig levnadsnivå (jfr RÅ 1986 ref. 90).

Begreppet livsföring i övrigt sammanfattar en lång rad olika behov av hjälp och stöd, service, behandling, vård och omsorg. Behoven ska tillgodoses med lämpliga insatser utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Innehållet i insatserna eller typer av insatser är därför inte preciserade i lagen. Det handlar i bred mening om vad den enskilde behöver för att få vardagen att fungera, men också om upplevelsen av trygghet, det bemötande man får eller möjligheterna att få vara med och påverka sin tillvaro.

En utgångspunkt för bedömningen av vad som är skäligt ska alltid vara den enskildes rätt till ett tryggt och (så långt som möjligt) självständigt liv, trots den beroendeställning som inträder då den enskilde blir i behov av stöd i sin vardag. En nyckel till vilka insatser som kan komma i fråga är inte bara fysiska eller psykiska behov utan också den enskildes vardag innan omsorgsbehovet uppstår. Att behov av stöd uppstår ska inte få hindra att den enskilde också får stöd att fortsätta leva som tidigare i de delar av vardagen där funktionerna är intakta nog för att tillåta det.

2.7.3 Våld i nära relationer

Regleras i separat dokument [Handlingsplan vid våld i nära relationer](#).

Enligt formuleringarna i 14 kap. SoL (2001:453), ska anmälan ske när anmälningsskyldig "får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa". Samtliga anställda på KSON (och dess utförare) har en skyldighet att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet/yrkesutövning får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Skyldighet föreligger också att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

Socialstyrelsen har föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer. Den innehåller bland annat krav på rutiner för anmälningar till socialtjänsten om barn som kan vara våldsutsatta eller kan ha bevittnat våld.

2.7.3.1 Anmälan till överförmyndarnämnden

Socialnämnden har enligt 5 kap. 3 § socialtjänstförordningen skyldighet att anmäla till Överförmyndaren om de finner att god man eller förvaltare bör förordnas någon.

2.7.3.2 Anmälan om missförhållanden enligt Lex Sarah

Enligt 14 kap. 2 § SoL, kallad Lex Sarah, ska var och en som är verksam inom omsorgen om äldre personer och för personer med funktionsnedsättning och får kännedom om allvarliga missförhållanden anmäla detta. Se även Socialstyrelsens föreskrift (SOSFS 2011:5). Med missförhållanden, som ska rapporteras enligt 14 kap. 2 § SoL, avses såväl utförda handlingar som handlingar som någon av försummelse eller av annat skäl har underlåtit att utföra och som innebär eller har inneburit ett hot mot eller har medfört konsekvenser för enskildas liv, säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa. Även en påtaglig risk för ett missförhållande ska rapporteras samt ett bemötande av äldre och funktionshindrade som klart avviker från grundläggande krav på respekt för självbestämmande, integritet, trygghet och värdighet. När det gäller barn har handläggaren en skyldighet att göra en orosanmälan till socialtjänsten.

Syftet med Lex Sarah är att kontinuerligt utveckla verksamheter, rätta till eventuella missförhållanden, förhindra att liknande missförhållanden uppkommer igen samt att bidra till att den enskilde får insatser av god kvalitet och att skydda den enskilde från missförhållanden.

Anställda ska genast rapportera missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden till den som bedriver verksamheten. Den som bedriver verksamheten ska utreda och avhjälpa eller undanröja det rapporterade missförhållandet utan dröjsmål. Den som bedriver verksamheten, om det visar sig att missförhållandet är allvarligt, ska snarast anmäla det till Inspektionen för vård och omsorg IVO. På KSON är det avdelningschef som beslutar om anmälan till IVO enligt gällande delegationsordning. Se lokala rutiner i Kompassen.

2.7.3.3 Sekretessbrytande bestämmelser när djur far illa - Lex Maja

Enligt 10 kap. 20 a § offentlighets och sekretesslagen (2009:400) framkommer det att om den som arbetar i hälso- och sjukvård eller socialtjänst påträffar misskött djur i sin tjänsteutövning är det under vissa förutsättningar tillåtet att bryta sekretessen. Det är först när personalen bedömer att djurhållaren inte är villig eller saknar förmåga att vidta tillräckliga åtgärder för att komma till rätta med problemet, som det bör komma i fråga att göra en anmälan. Det kan också vara så att det uppstår en akut situation där det inte är möjligt att diskutera problemen med djurhållaren.

Anmälan får göras antingen till länsstyrelsen eller till polisen. Det är länsstyrelsen som är kontrollmyndighet för djurskydd. En anmälan till polisen görs framför allt om det händer utanför kontorstid, att personalen uppmärksammar ett djur som är i akut behov av vård. Anmälan ska begränsas till att handla om uppgifter om djuret och var djuret finns. Anmälan behöver dock även innehålla nödvändiga uppgifter om djurhållarens identitet, adress och eventuella andra kontaktuppgifter. Det är viktigt att tänka på att anmälan inte ska innehålla information om den enskildes hälsotillstånd eller övriga personliga förhållanden.

2.8 Lag (1997:735) om riksfärdtjänst

Rätt till riksfärdtjänst har den som är folkbokförd i Norrtälje kommun och som på grund av stor och varaktig funktionsnedsättning som varar minst 6 månader måste resa på ett särskilt kostsamt sätt.

2.9 Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) har tillkommit som en pluslag för personer med vissa funktionsnedsättningar och är ett komplement till Sol. Syftet med insatserna enligt LSS är att skapa så jämlika villkor som möjligt mellan människor med funktionsnedsättning och andra människor. I detta avseende har Sol och HSL inte bedömts tillräckliga.

Om den enskilde har rätt till insatser enligt LSS ska insatsen tillförsäkra goda levnadsvillkor. Grundläggande principer enligt LSS ska bygga på självbestämmande och delaktighet. Insatserna ska präglas av helhetssyn och kontinuitet och den enskildes resurser ska tas tillvara. Enligt lagens förarbeten är målet med LSS att människor med omfattande funktionsnedsättning ska kunna tillförsäkras goda levnadsvillkor och leva i gemenskap med, och så likt, andra

människor som möjligt. De insatser som ges enligt lagen ska utformas så att de stärker den enskildes möjlighet att leva ett självständigt och oberoende liv och att delta aktivt i samhällslivet. Insatserna ska också utformas så att de svarar mot den enskildes aktuella situation.

2.9.1 Goda levnadsvillkor

I 5 § och 7 § LSS anges att målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra och tillförsäkras goda levnadsvillkor. Bestämmelserna om goda levnadsvillkor i 7 § LSS bör läsas tillsammans med 5 och 6 § LSS. Punkter som är särskilt viktiga att beakta i bedömningen av goda levnadsvillkor är:

- Jämlikhet i levnadsvillkor
- Full delaktighet i samhällslivet,
- Kunna leva som andra,
- Självbestämmanderätt,
- Integritet,
- Inflytande och medbestämmande.

Även samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter är föreskrivet i 6 § LSS. Detta innebär att målet med LSS är att personer med funktionsnedsättning inte ska ha sämre levnadsvillkor än personer utan funktionsnedsättning i motsvarande ålder.

Goda levnadsvillkor enligt LSS är att jämföra med den livsföring som kan anses vara normal för personer i samma ålder, medan skälig levnadsnivå enligt SoL anger vad den enskilde behöver för att klara sig.

De särskilda insatserna ska vara samordnade och utformade så att de stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv och kunna delta aktivt i samhällslivet. Insatserna måste grundas på de behov och önskemål som den enskilde tycker är angelägna för att kunna leva så självständigt och oberoende som möjligt.

2.10 Lag (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

Lag om bostadsanpassningsbidrag (BAB) har till syfte att, genom bidrag till olika bostadsanpassningsåtgärder, ge personer med olika funktionsnedsättningar ökade möjligheter till ett självständigt liv i den egna bostaden. De åtgärder som utförs syftar till att den enskilde ska kunna utföra dagliga aktiviteter i sin bostad samt kunna förflytta sig till och från bostaden.

Arbetet med bostadsanpassningsbidrag styrs även av Plan- och bygglagen (PBL) samt Boverkets Byggregler (BBR). Tillsynsmyndighet är Boverket.

2.11 Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

Enligt lag om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård (LUS) ska kommun och region samverka för trygg och säker utskrivning. Se vidare under 3.1.

2.12 Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)

Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) reglerar att det i huvudsak finns en tydlig fördelning av hälso- och sjukvårdsansvaret mellan kommunen och regionen. I lagen avses hälso- och sjukvård som åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda

och behandla sjukdomar och skador, sjuktransporter, och omhändertagande av avlidna.

Regionens ansvar att medicinskt förebygga, utreda och behandla psykisk skada eller störning framgår av 1 och 3 § HSL. Kommunen ansvarar för basala hemsjukvårdsinsatser för personer i bostäder med särskild service enligt SoL och LSS samt personer som vistas på daglig verksamhet enligt LSS eller sysselsättning enligt SoL.

Region Stockholm ansvarar för följande insatser vad gäller såväl somatisk som psykiatrisk specialistvård:

Medicinsk utredning (inkl. bedömning av psykisk funktionsnedsättning), hälso- och sjukvård, behandling och rehabilitering i såväl öppen- som slutenvård. Behandling och beroendevård i öppen och slutenvård för missbrukare med psykisk sjukdom. Hälso- och sjukvårdsinsatser vid hem för vård och boende (HVB).

2.13 Lag (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

Lag om psykiatrisk tvångsvård (LPT) kompletterar HSL med regler som tar sikte på tvång inom den psykiatriska vården. Förutsättning för tvångsvård är att patienten har en allvarlig psykisk störning och på grund av detta har ett oundgängligt behov av psykiatrisk vård som inte kan tillgodoses på annat sätt än genom intagning på sjukvårdsinrättning för dygnetruntvård och att samtycke för intagning från patienten saknas.

2.13.1 Öppen psykiatrisk tvångsvård

Öppen psykiatrisk tvångsvård (ÖPT) innebär att LPT kan bedrivas utanför sjukvårdsinrättningen och förutsätter bl.a. att patienten behöver iaktta särskilda villkor för att kunna ges nödvändig psykiatrisk vård. För att vårdformen ska fungera krävs ett nära samarbete mellan huvudmännen, d.v.s. regionen och kommunen. En samordnad vårdplan ska upprättas och skickas med när chefsöverläkaren ansöker hos Förvaltningsrätten om vård enligt öppen psykiatrisk tvångsvård.

2.14 Lag (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

Lag om rättspsykiatrisk vård (LRV) gäller rättspsykiatrisk vård efter beslut av domstol.

2.14.1 Öppen rättspsykiatrisk vård

Samma förutsättningar som vid öppen psykiatrisk tvångsvård gäller. För patienter som ges rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning i form av rättspsykiatrisk öppenvård (RPÖV) ska det dessutom särskilt beaktas vilka villkor som behövs för att motverka risken för återfall i brottslighet som är av allvarligt slag.

2.15 Föräldrabalk (1949:381)

Föräldrabalken reglerar föräldrarnas ansvar samt företrädare (god man, förvaltare). Även anhörigbehörighet regleras i lagen (se rubrik 9.5).

2.16 Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk stärker den enskildes möjlighet till att kommunicera på sitt hemspråk i vardagen och vid kontakt med myndighet.

Nationella minoriteter är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar och språken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska. (Se rubrik 8 om Finskt förvaltningsområde)

3 Samverkan

Samverkan ska ske regelbundet med andra samhällsorgan samt brukar- och anhörigorganisationer, kring målgruppens behov. Vi har en nära samverkan med socialkontoret i Norrtälje som finns beskriven i Kompassen. En samverkansrutin mellan biståndsavdelningarna på KSON finns för att underlätta handläggning.

Handläggaren har ett ansvar att samverka med andra huvudmän och samarbetspartners under utredningens gång och under verkställighet efter samtycke från enskild.

Ansvar att samverka formuleras i 3 kap. 5 § SoL samt 15 § LSS. I 15 § LSS beskrivs även handläggarens skyldighet att ge information om LSS till en medborgare vid behov.

3.1 Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård

Lagen om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård, LUS, som gäller från den 2018-01-01, innebär att kommunerna ska vara betalningsansvariga för patienter som är utskrivningsklara inom regionens slutna hälso- och sjukvård. Den nya lagen gör det tydligare att socialtjänsten och den öppna hälso- och sjukvården måste börja planera inför patientens utskrivning i god tid. Syftet är att skapa en trygg och säker utskrivningsprocess och att enskilda inte ska behöva vistas på sjukhus i onödan utan ska få de insatser som behövs för utskrivning.

Den nya lagen ställer krav på att slutenvården och öppenvården ska utföra vissa centrala uppgifter i processen, som att skicka ett inskrivningsmeddelande och en underrättelse om att patienten är utskrivningsklar, överföra information vid utskrivningen samt kalla till en samordnad planering. Lagen ska följas när en patient är i behov av insatser från både kommun och region efter utskrivning. Den länsövergripande riktlinjen och de två rutinerna gäller även i Norrtälje kommun och den lokala rutinen bygger på denna. Se Kompassen.

3.2 SIP (samordnad individuell plan)

Av 2 kap. 7 § SoL framgår det att när den enskilde har behov av insatser både genom SoL och HSL ska kommunen tillsammans med regionen upprätta en samordnad individuell plan, kallad SIP. Planen ska upprättas om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planeringen ska påbörjas utan dröjsmål.

Planen ska upprättas tillsammans med den enskilde eller dess juridiska företrädare. Närstående ges möjlighet att delta i arbetet med planen och om den enskilde så önskar.

I planen ska det framgå:

vilka insatser som behövs

vilka insatser respektive huvudman ska svara för

vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller regionen

vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen (lag 2009:981).

Den individuella planen ska förvaras i akten och det ska i journalen framgå att en individuell plan finns. I de fall personen inte samtycker till att planen upprättas ska detta även dokumenteras, likaså ska det dokumenteras om och på vilka grunder handläggaren gör bedömningen att individuell plan inte är aktuell.

4 Anhörigstöd

Kommunen ska enligt SoL (2001:453) 5 kap. 10 § erbjuda stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller har en funktionsnedsättning eller lider av psykisk ohälsa. Med anhörigstöd avses de insatser som fysiskt, psykiskt och socialt underlättar den anhöriges situation. Stödinsatserna ska vara av förebyggande och hälsofrämjande karaktär för att bidra till att bevara och främja den anhöriges hälsa. Anhöriga ska bemötas med respekt och erkännande, deras kunskap samt kompetens ska tas tillvara. Stödet ska också leda till att den anhörige kan känna trygghet och få en bibehållen eller ökad livskvalitet. Stödet ska i möjligaste mån som möjligt planeras i samråd med den anhörige och dennes närstående.

Anhörigstöd erbjuds genom anhörigstödssamordnaren på KSON som stöd till personer som ger vård och hjälp till närstående med psykisk eller fysisk funktionsnedsättning. Syftet med anhörigstöd är att underlätta i vardagen för anhöriga. Anhörigstöd kan ges i form av stödsamtal och/eller råd av anhörigstödsamordnaren för att underlätta den anhöriges situation, möjlighet att delta i anhöriggrupper, tips till olika kontakter såsom handläggare och frivilligorganisationer.

5 Finskt förvaltningsområde

KSON:s båda medlemmar - Norrtälje kommun och Region Stockholm – ingår i finskt förvaltningsområde (FFO). Det innebär att invånare i Norrtälje kommun som är representanter för den nationella minoriteten med finsk bakgrund benämns Sverigefinnar och har särskilda rättigheter enligt minoritetslagen. Myndighetsärenden ska kommuniceras på finska, muntligt och skriftligt, med de Sverigefinnar invånare som vill det. KSON ska även erbjuda beviljad äldre- och barnomsorg helt eller delvis på finska, samt informera på finska. KSON har indirekt detta uppdrag och samarbetar med kommunen, regionen och intressegrupper för att uppfylla uppdraget.

För att bevaka Sverigefinnarnas rättigheter finns det en samordnare i Norrtälje kommun som bland annat håller kontakt med Sverigefinnarna i kommunen och samverkar med kommunens förvaltningar, för att nå de mål som framgår i Mål och riktlinjer för nationella minoriteter i Norrtälje kommun.

Det går att ringa och maila till samordnaren samt att få information på kommunens webbplats och besöka Kontaktcenter för att få hjälp på finska.

6 God man, förvaltare, ombud och fullmaktshavare

6.1 God man

Den enskilde kan hamna i en situation på grund av t.ex. sjukdom eller psykisk störning som innebär att den enskilde behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. I 11 kap. 4 § föräldrabalken (FB) stadgas: "Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, ska rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskap för honom eller henne. Ett sådant beslut får inte meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskap ska anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas".

En person som har god man behåller sin rättshandlingsförmåga. Den gode mannen får bara företräda den enskilde inom ramen för sitt förordnande och om den gode mannen har den enskildes samtycke till att företa något.

En god man eller en förvaltares uppdrag består av en, två eller tre olika delar: Bevaka rättigheter – t ex se till att personen i fråga får vårdinsatser och bidrag som huvudmannen har rätt till.

Förvalta egendom - att sköta ekonomi, t ex betala räkningar eller se till att huvudmannen har fickpengar att röra sig med.

Sörja för person - se till att huvudmannens intressen bevakas, t ex så att huvudmannen får den vård eller fritid som den har rätt till.

Socialtjänstnämnderna ska enligt 5 kap. 3 § socialtjänstförordningen (SoF) och 15 § 6 LSS anmäla till Överförmyndarnämnden om den finner att god man bör förordnas någon.

6.2 Förvaltare

För det fall då godmanskap inte är tillräckligt, får domstolen (tingsrätten) med stöd av 11 kap. 7 § föräldrabalken (FB) i stället förordna om förvaltare för den som inte kan vårda sig själv eller sin egendom. Förvaltarskapet är mer ingripande än godmanskapet och ska inte anordnas om det är tillräckligt med godmanskap eller om den enskilde på något annat, mindre ingripande sätt får hjälp.

Förvaltarskapet ska anpassas till den enskildes behov och får begränsas till att avse viss egendom eller viss angelägenhet. Begränsning kan även göras med hänsyn till egendomens värde. Förvaltaren fungerar som ställföreträdare för sin huvudman. Denne har ensam rådighet över huvudmannens egendom och kan företräda huvudmannen i alla angelägenheter som ingår i uppdraget. God man eller förvaltare kan inte ge samtycke till vård och omsorg mot den enskildes vilja.

Den enskilde förlorar genom förvaltarskapet stora delar av sina egna handlingsmöjligheter. Även om grundkriterierna för förvaltarskap är uppfyllda, kan det vara så att personen ändå kan klara sig med endast en god man, banktjänster, advokattjänster eller professionella insatser från handläggare inom socialtjänsten eller psykiatrin. Eftersom förvaltarskapet är ett stort ingrepp i den personliga integriteten ska det användas mycket restriktivt.

Socialtjänstnämnderna ska enligt 5 kap. 3 § socialtjänstförordningen (SoF) och 15 § 6 LSS anmäla till Överförmyndarnämnden om den finner att förvaltare bör förordnas någon.

6.2.1 Socialt yttrande

Överförmyndarnämnden kan begära ut ett socialt yttrande i samband med inkommen ansökan eller anmälan om god man eller förvaltare. Överförmyndaren ska åberopa sitt lagstöd för rätten att inhämta information. Handläggaren gör ett yttrande med en samlad bedömning kring personens situation gällande hälsa, boende, social situation och hjälpbehov.

6.3 Framtidsfullmakt

Lag (2017:310) om framtidsfullmakter innebär en lagstadgad rätt för privatpersoner att upprätta en fullmakt som blir giltig när hen på grund av sjukdom, psykisk störning eller liknande inte längre kan ta hand om sina angelägenheter som fullmakten avser. Fullmakten utställs för ett framtida behov. Fullmaktshavaren gör bedömningen av när den ska börja gälla men hen kan ansöka om prövning om fullmakten trätt i kraft i tingsrätten. Fullmaktsgivaren bibehåller sin rättshandlingsförmåga, det vill säga kan, trots att det finns en framtidsfullmakt som har trätt i kraft, ingå avtal, hantera sina personliga och ekonomiska angelägenheter, med mera.

Framtidsfullmakten kan vara ett alternativ till god man eller förvaltare. Framtidsfullmakten kan gälla både personliga angelägenheter, t ex att se till att personen får den omsorg som hen behöver och ekonomiska angelägenheter, t ex förvaltning av egendom och betalning av räkningar. Fullmakten kan med fördel omfatta både ekonomiska- och personliga angelägenheter, t ex vid ansökan om särskilt boende (personlig angelägenhet) och tecknande av hyreskontrakt (ekonomisk angelägenhet).

För att upprätta en framtidsfullmakt måste den enskilde vara minst 18 år och ha förmågan att upprätta en framtidsfullmakt. Fullmakten ska vara skriftlig och bevittnad av två personer samt ange en eller flera personer som fullmaktshavare. Fullmaktshavaren har en lojalitets- och samrådspplikt och ska handla enligt fullmaktsgivarens intressen. Åtgärder inom hälso- och sjukvård eller tandvård samt vissa frågor av utpräglat personlig karaktär omfattas inte av framtidsfullmakten.

6.4 Företrädare / ombud

Ett ombud kan anlitas av den enskilde som då ska föra den enskildes talan helt eller delvis. När den enskilde hänvisar till ett ombud ska en fullmakt lämnas som ska vara i original, undertecknad av den enskilde och med uppgifter om omfattning av uppdraget och tiden för uppdraget.

6.5 Anhörigbehörighet

Anhörigbehörigheten regleras i 17 kap. Föräldrabalken och syftar till att underlätta för anhöriga att kunna hjälpa familjemedlemmar (främst äldre) utan att ansöka om god man eller förvaltare. Behörigheten avser anhörigas möjlighet att företa ordinära rättshandlingar i den dagliga livsföringen, som att sköta ekonomi och ingå avtal. T ex att betala räkningar för boende, försäkringar, skatter, hälso- och sjukvård och andra sociala tjänster, transporter, tv och telefon. Anhöriga kan

upprätta nytt autogiro samt lämna in inkomstdeklaration. Ofta behövs även hjälp med inköp av mat, kläder och hygienartiklar.

Anhörigbehörigheten aktualiseras när den enskilde på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande uppenbart saknar förmågan att ta hand om sina ekonomiska angelägenheter, det är inte tillräckligt att den enskilde endast behöver hjälp, vid tveksamhet gäller inte reglerna om anhörigbehörighet. Den anhörige bedömer den enskildes förmåga att sköta sina ekonomiska angelägenheter men vid uppsåt eller vårdslöshet kan den anhörige bli skadeståndsskyldig gentemot tredje person som lider skada.

Behörigheten att företräda den enskilde är anhöriga i tur och ordning den enskildes:

Make/maka eller sambo

Barn

Barnbarn

Föräldrar

Syskon

Syskonbarn

Behörigheten gäller endast i ekonomiska angelägenheter för ordinära rättshandlingar med anknytning till den dagliga livsföringen för enskilda över 18 år.

Anhörigbehörigheten gäller inte:

Minderåriga barn, där gäller andra bestämmelser i föräldrabalken

I de delar den enskilde har en god man, förvaltare eller en framtidsfullmakthavare

Att föra den enskildes talan i domstol, detta kräver en god man

I frågor där den anhörige och den enskilde kan ha motstridiga intressen, då uppstår jäv

Rätt att ta del av sekretesskyddade uppgifter om den enskilde

7 Tolk

Behärskar den enskilde inte svenska språket eller är allvarligt hörsel- eller talskadad ska tolk anlitas (8 § Förvaltningslagen). Det är myndighetens ansvar att förvissa sig om att avsedd information kan inhämtas och delges den enskilde; vid behov anlitas därför auktoriserad tolk. Tolk beställs genom de företag som är upphandlade och finns i avtalsdatabasen som finns på intranätet.

8 Avgifter

Avgifter för olika former av insatser får tas ut enligt 8 kap. 2 § SoL. För insatser inom KSONs verksamhetsområde tas avgifter ut efter en av fastställd taxa. Avgift beräknas individuellt utifrån uppgifter om inkomst och utgifter som avgiftshandläggare begär in från den enskilde. Vid beräkning av avgift tas hänsyn till bland annat inkomst, pension och boendekostnad. När avgift slutligen fastställs för den enskilde individen utgår man i bedömningen från att individen varje månad ska ha kvar ett visst belopp, ett så kallat förbehållsbelopp. Förbehållsbeloppet är olika beroende på om kunden har hemtjänst, korttidsinsats eller bor på särskilt boende. Beloppet är också olika beroende på om den enskilde är ensamstående eller gift/sambo. Ett beslut om avgift kan överklagas.

Omräkning av avgifter sker årligen efter förändring av prisbasbeloppet. Förbehållsbelopp och maxtaxa följer riksdagens beslut och Konsumentverkets beräkningar av skäliga levnadskostnader. Biståndshandläggare har inte ansvaret kring avgifter utan hänvisar till avgiftshandläggare vid frågor. KSON:s direktion beslutar om [tillämpningsanvisningar för avgifter](#). Där framgår hur avgifter enligt SoL och LSS beräknas och beslutas samt kostnader för måltider, hyra med mera.

Länk för avgifter efter beslut enligt SoL: [Avgifter i kundvalet](#).

8.1 Avgiftens olika delar

Den slutliga avgiften som debiteras den enskilde kan bestå av olika delar:

Omvårdnad, service och larm - denna avgiftsdel är inkomstbeprovad och det finns en maxtaxa

Måltider - denna avgiftsdel är inte inkomstbeprovad, och debiteras därmed alltid individen

Debitering för hyra av lägenhet tillkommer för insatserna särskilt boende (SoL) och bostad med särskild service (LSS). Vanligtvis debiteras hyran direkt till den enskilde från det företag som har hand om boendet.

Vid beslut om HVB tas avgift för hyra och mat ut och den enskilde debiteras från avgiftshandläggare på KSON.

9 Ansvarsfördelning mellan kommuner

Ansvarsfördelningen mellan kommuner regleras i 2 a kap. SoL.

9.1 Tillfällig vistelse i annan kommun

Begreppet tillfällig vistelse innebär att bosättningskommunen, där den enskilde är folkbokförd, ansvarar och betalar för stöd- och hjälpinsatser oavsett om den enskilde tillfälligt eller under längre tid (dock högst 6 månader) vistas i annan kommun. Handläggaren i bosättningskommunen gör utredning, fattar beslut och skickar beställning till vistelsekommunen. Hemtjänstutförare i vistelsekommunen utför insatsen. Särskilt boende är en mer omfattande insats än hemtjänst, vilket gör att man kan sätta upp begränsningar när det gäller rätten till insatser utöver det, till exempel hemtjänst vid vistelse i en annan kommun. Rättspraxis är att fyra veckors hemtjänst är tillräckligt för att uppnå en skälig levnadsnivå avseende miljöombyte och rekreation. Man kan inte beviljas särskilt boende eller dagverksamhet under en tillfällig vistelse, utan de insatser som erbjuds är hemtjänstinsatser i form av omvårdnad och hygien. Om man väljer att lämna sitt särskilda boende med heldygnsomsorg i Norrtälje för att vistas tillfälligt i annan kommun, åligger det den enskilde och/eller dess anhöriga att bistå med serviceinsatser och tillsyn över dygnet.

Skulle det under en tillfällig vistelse uppkomma helt nya behov, t.ex. på grund av att den enskildes hälsa försämras, är det vistelsekommunens ansvar att besluta om nödvändiga insatser i den akuta situationen. Det handlar främst om behov som inte är kända utan uppstår oförutsett under vistelsen. Det kan t.ex. handla om akuta vård- och stödinsatser, men även sådana insatser som krävs för att den enskilde ska kunna återvända till sin bosättningskommun. Om den enskilde inte kan eller vill återvända omedelbart, t.ex. på grund av sjukdom, är vistelsekommunen skyldig att bistå med sådana stöd- och hjälpinsatser som den akuta situationen kräver. Vistelsekommunen ska på begäran bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes behov av stöd och hjälp. Bosättningskommunen är ansvarig för att utöka insatserna när det inte är akut.

I bestämmelsen anges att den kommun som den enskilde är folkbokförd i har ansvaret för hjälp och stöd under tiden denne vistas på sjukhus eller annan institution samt inför avslutningen av sådan vård.

Bosättningskommunen är den kommun där den enskilde är folkbokförd eller har sin dygnsvila. Om en enskild har ett stadigvarande boende i en viss kommun kan man utgå ifrån att han eller hon har starkast anknytning till den kommunen.

När vi placerar personer i andra kommuner under exempelvis ett beslut om HVB är det vi som är placeringskommunen och det räknas som en tillfällig vistelse. Placeringskommunen ansvarar för de extra insatser som kan behövas i kommunen där den enskilde tillfälligt vistas till följd av vårt beslut.

Lagrum: 2 a kap. 6-7 §§ SoL.

9.2 Ansökan från sökande som är bosatt i annan kommun

När en person önskar flytta till annan kommun ska ansökan om bistånd ställas till den kommun den enskilde önskar flytta till. Handläggare i bosättningskommunen är skyldig att vara inflyttningskommunen behjälplig vid utredning om inflyttningskommunen önskar det

En person som önskar flytta till en annan kommun, får ansöka om insatser i den kommunen om han eller hon

1. till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- eller omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas, eller
2. på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta till en annan kommun men inte kan göra det utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas.

En ansökan om boende från annan kommun provas således i två steg. Först görs en bedömning om sökanden tillhör målgruppen enligt 2 a kap. 8 § SoL, och i andra hand provas rätten till sökt bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Avslag kan ges utifrån båda lagrummen och sökanden kan överklaga beslutet.

En ansökan enligt 2 a kap. 8 § SoL ska behandlas på samma sätt som om den enskilde vore bosatt i inflyttningskommunen. Hänsyn får inte tas till huruvida den sökandes behov redan är tillgodosedda i bosättningskommunen. Lagrum: 2 a kap. 8-9 §§ SoL

9.2.1 Länsöverenskommelse

Sedan 2019-07-01 är Norrtälje kommun med i länsöverenskommelsen vilket betyder att beslut om särskilt boende (för äldre) kan verkställas i annan kommun som önskas av sökanden, förutsatt att kommunen i fråga är med i länsöverenskommelsen. Om sökanden bor i någon av kommunerna som ingår i länsöverenskommelsen, ska hen i första hand ansöka om särskilt boende i sin hemkommun, med önskan om verkställighet i annan kommun enligt länsöverenskommelsen. Om ansökan beviljas, erbjuds plats i den kommun dit sökanden vill flytta. Se mer information i Kompassen gällande länsöverenskommelsen och vilka kommuner som ingår.

Möjligheten att direkt ansöka om insats i annan kommun kvarstår dock i enlighet med 2 a kap. 8 § SoL, och provas då i enlighet med detta lagrum. Information om båda dessa möjliga sätt att få sin sak prövad ska delges den enskilde.

9.3 Begäran om överflyttning av ärende till annan kommun

Ett ärende som avser vård eller någon annan åtgärd i fråga om en enskild person kan flyttas över till en annan kommun. En kommun som anser att ett ärende ska flyttas över ska begära det hos den andra kommunen. Ärendet ska då flyttas över om den som berörs av ärendet har starkast anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt. Lagrum: 2 a kap. 10-12 §§ SoL

9.4 Förhandsbesked enligt LSS

En avgörande förutsättning för att en person med omfattande funktionsnedsättning ska kunna bosätta sig i en annan kommun är ofta att

personen omedelbart är tillförsäkrad stöd- och serviceinsatser på den nya orten. Förhandsbesked har därför till syfte att underlätta för en person med funktionsnedsättning att flytta mellan olika kommuner. Det gäller särskilt för en person som behöver bo i en bostad med särskild service, men det kan också vara fråga om behov av andra insatser t.ex. personlig assistans eller daglig verksamhet.

Genom denna bestämmelse har den enskilde, om hen vill flytta från en kommun till en annan, rätt att i förväg få besked av inflyttningskommunen om rätt till insatser i den kommunen.

9.5 Verkställighet i annan kommun enligt LSS 16 c

Enligt 16 c § i LSS, får en kommun och det finns särskilda skäl kommun verkställa ett beslut enligt 9 § 8 eller 9 i en annan kommun.

Då lämpligt boende finns i hemkommunen som kan tillgodose den enskildes behov så ska den enskilde flytta tillbaka till hemkommunen. Enligt praxis har den enskilde inte någon ovillkorlig rätt att erhålla en beviljad insats exakt där han eller hon önskar. Bedömning ska istället göras utifrån att den erbjudna insatsen ska tillförsäkra den enskilde goda levnadsvillkor (se HFD 2012 ref. 59).

Uppkommer det situationer där den enskilde vill bo kvar på boendet utanför hemkommunen, ska handläggaren ta in en ansökan/begäran och utreda den specifika begäran från den enskilde. Utredningen ska ta ställning till om insatsen som erbjuds i hemkommunen kommer att tillgodose den enskildes behov samt tillförsäkra den enskilde goda levnadsvillkor. I utredningen ska handläggaren också ta med hur flytten till det nya boendet ska genomföras.

9.6 Utlandssvenskar

En svensk medborgare som är bosatt utomlands kan inte få sitt omsorgsbehov prövat här i landet så länge bosättningen i det andra landet pågår. Det är först sedan den omsorgsbehövande kommit till Sverige och bosatt sig här som bostättningskommunen blir skyldig att göra en biståndsbedömning.

10 Inrapportering till Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO)

Biståndsbeslut ska verkställas inom skälig tid. Myndigheten ska rapportera kontinuerligt till IVO om beslut inte verkställs inom tre månader från det att beslutet är fattat. Syftet med rapporteringen är att ytterligare stärka den enskildes rättssäkerhet. IVO kan utreda skälen till att nämnden inte verkställt beslutet. Vad som är skälig tid och om de tillfälliga insatser den enskilde har blivit erbjuden under tiden bedöms tillräckliga, får bedömas av IVO från fall till fall. Det ska tydligt framgå i dokumentationen att kompenserande insats erbjuds och vilka som faktiskt verkställs (vilken sorts insats och under vilken period), så att behovet som skulle tillgodoses av den uteblivna insatsen nu tillgodoses helt eller delvis med den kompenserande insatsen.

11 Rätten att framföra synpunkter och klagomål

När avvikelse/synpunkt inkommer så rapporteras den i KIA som är kommunens avvikelssystem.